

Esej: Nejvhodnější přístupy pro můj geografický projekt?

Pokud se mám v druhém semestru studia geografie zamýšlet nad mým budoucím odborným směřováním bude nápomocné vyjasnit pár základních otázek a motivací k takovému typu zaměření. Na gymnáziu jsem si zeměpis jako maturitní předmět zvolil především z důvodu osobnostních kvalit a charismatu našeho učitele zeměpisu, než z nějaké hlubší úvahy nad jeho budoucí využitelností, uplatnitelností, či mého konkrétního profesního směřování. Druhým mezníkem pak byl výběr vysoké školy, respektive studijního oboru. Zeměpis byl společně s historií mým nejoblíbenějším předmětem na střední škole, rád jsem pracoval s mapou, plánoval jsem itinerář rodinných dovolených, společně s přáteli jsme pořádali prostorové hry militantního charakteru či zaměřené na prostorovou orientaci a obecně jsem velmi mnoho času trávil na výletech ať již pěších či cyklistických. Představa dalšího studia zeměpisu se mi tak jevila jako velmi příjemné spojení řady těchto činností. Přijetí ke studiu odborné geografie na Geografickém ústavu Masarykovy univerzity pro mě však představovalo řadu překvapení. Rozdělení studia na fyzickou a humánní geografii mi jako typickému představiteli monistického pojetí geografie krajně nevyhovuje a přesto, že jsem se rozhodl pro specializaci v humánní geografii preferoval bych delší studium jedné společné nerozdělené geografie.

Pokud se však mám už v této chvíli pokusit načrtnout kontury mého odborného geografického směřování a vybrat možná zájmová témata, je zřejmé, že budou nutně ovlivněni právě tímto zaměřením pouze na humánní geografii. Jedním z témat, které mě již delší dobu fascinuje a nutní mě jej promýšlet je obecně *život dětí*, tedy život dětí z geografické perspektivy. Už na základní škole jsem si uvědomoval, jak se vše nutně přizpůsobuje potřebám dospělých, pracovní době, nákupům, rodinným návštěvám atp. Když se pak narodil můj mladší bratr tento pocit ještě zesílil. Bylo téměř nemožné skloubit režim mámy s bratrem, tátou, který chodil z práce domů poměrně pozdě a můj režim středoškolského studenta. Veškeré učivo, studie, zprávy v médiích se navíc vždy týkaly pouze světa dospělých. Až když se nám podařilo prosadit studentské noviny na našem gymnáziu, bylo na jejich obsahu a zaměření naprosto očividné, jak jsou potřeby a zájmy studentů odlišné od zájmů dospělých. Domnívám se tedy, že studium *běžného života dětí* je do značné míry opomíjeným tématem a že by mohlo být přínosné zmapovat jejich *konkrétní specifika*. Je pravděpodobné, že asi nemá smysl hovořit o studiu dětí v předškolním věku, které kromě vlastních venkovních her nemají z pochopitelných důvodů příliš volnosti sami se rozhodovat o časoprostorové organizaci

svých aktivit. Samozřejmě by mohlo být z geografického hlediska zajímavé studovat i takovou dětskou hru, ale to není mým cílem, nebo lépe řečeno to není tím, co by mě na dětském životě zajímalo. Vzpomínám si, že bylo velmi diferencované, kdy nechali rodiče mé spolužáky na prvním stupni základní školy chodit samotné ze školy domů, do kroužků, či po celém městě. Někoho si vyzvedávala třeba babička, někoho starší sourozenec, někdo musel čekat v družině až si ho vyzvednou rodiče a někdo už v té době chodil ze školy sám. Pokud bych se měl tedy pokusit nějak toto konkrétní téma zúžit, tak aby bylo zřejmé, které skupina by mě zajímala, pravděpodobně bych se přiklonil k dětem v prvních třídách druhého stupně základní školy, tedy v pátých a šestých třídách. Předpokládám, že bych se tak vyhnul zmíněnému problému, že by děti byly nějak omezovány v samostatném pohybu prostorem. Zaměřil bych se tedy na *zmapování časoprostorových specifík pohybu dětí ve věku 10-12 let*. Zajímalo by mě především jak moc jsou omezováni vnějšími podmínkami, jak moc se mohou sami rozhodovat, co, kdy a kde budou dělat, jak se rozhodují, zda je ovlivňují jiné faktory než dospělí, jaké místa děti pokládají pro své činnosti za ideální, zkrátka *jak moc jsou pány svého vlastního času a prostoru*.

Nejsem si zcela jist, zda bych mohl takové téma na Geografickém ústavu vůbec zpracovávat a zda by byl někdo ochotný ho vézt. Domnívám se, že by k tomuto tématu mohl mít nejbližší pan doktor Seidenglanz. I přes tuto nejasnost se pokusím odpovědět na stěžejní otázku této eseje, tedy *jaké metody a přístupy by pro toto mé hypotetické téma byly nejvhodnější*. Z pohledu geografických myšlenkových směrů, či snad lépe geografických přístupů by bylo určitě vhodné případnou práci ukotvit v tradici *behaviorální geografie*. Už jen z toho důvodu, že by v práci šlo v první řadě o studium *časoprostorového chování*. Studium chování člověka v prostoru, strategiemi rozhodování a obecně interakcemi člověka s jeho prostředím se dominantně zabývá právě *behaviorální geografie*. Z její tradice by pak bylo možné použít i řadu výzkumných metod vhodných právě pro děti. Lze předpokládat, že metoda rozhovoru či dotazníku by pro studium chování dětí ve věku 10-12 let nebyla zcela vhodná. Bylo by však možné využít například kresbu *mentální mapy*, *zúčastněné pozorování* se svolením rodičů, *průchod jednotlivých tras přímo s dětmi* opět s nutným svolením rodičů. Vhodné by určitě byl i samotný *rozhovor s rodiči* popřípadě *se staršími sourozenci* dětí. Pokud by však byl kladen větší důraz na názory samotných dětí, tedy na to s jakými úskalími se potýkají, co hodnotí pozitivně a co by chtěli změnit, bylo by pravděpodobně vhodnější ukotvit práci v tradici *feministické geografie*. Tedy v tradici, která se primárně snaží *dát hlas* těm, jenž ho ve společnosti v dané době nemají, jenž *nejsou posloucháni*, k jejichž potřebám *není přihlíženo*,

používat jejich jazyk a jejich názory předkládat v původním smyslu. Pokud by práce směřovala tímto směrem a její dominantní cíl by tedy nebyl popsat specifika časoprostorového chování dětí, ale *zprostředkovat názory dětí na svůj vlastní pohyb prostorem*, pak by se jevila *feministická tradice* jako vhodnější a klíčovou metodou by pak samozřejmě musel být právě *rozhovor se samotnými dětmi*. Domnívám se, že není nutné rozhodnout se pro finální specifikaci tématu, konkrétní myšlenkovou tradici a z ní vyplývající výzkumné metody v této eseji. Pokud by bylo možné zvolit si takové téma ve své bakalářské práci, pak by zajisté její konkrétní specifikace vyplynula z konzultací s potenciálním vedoucím práce.